

OVER DE CONCEPTNOTA 'DE JEUGDHULP VAN MORGEN'

ADVIES OP EIGEN INITIATIEF

Vlaamse Raad WVG
Welzijn • Volksgezondheid • Gezin

Advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel
W www.vlaamseraadwvg.be – T +32 2 209 01 11 – E info@vlaamseraadwvg.be

Advies op eigen initiatief	Conceptnota 'Transparant, toegankelijk, proactief en geïntegreerd: de jeugdhulp van morgen'	
Advies gericht aan	Caroline Gennez - Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen	
Ontvangst adviesvraag	/	
Decretale opdracht	adviesfunctie	
Goedkeuring	Sectorale kamer Gezin en Jongerenwelzijn op 17 december 2025, bij consensus	
Contactpersoon	Barbara Krekels	bkrekels@serv.be

Inhoud

Advies	4
Situering	4
1. Algemene appreciatie	4
2. De acht werven	7
2.1 Preventief jeugdhulpbeleid	7
2.2 Gezinsgerichte jeugdhulp	9
2.3 Verontrusting & kindermishandeling	10
2.4 Crisisjeugdhulp	13
2.5 Complexe jeugdhulptrajecten	13
2.6 Jeugddelinquentie	14
2.7 Organisatorische hervormingen	15
2.8 Samenwerking met onderwijs	16
3. Participatief traject	17

Advies

Situering

Op 17 oktober nam de Vlaamse Regering kennis van de conceptnota 'Transparant, toegankelijk, proactief en geïntegreerd: de jeugdhulp van morgen'. In deze conceptnota worden de krijtlijnen uitgetekend (acht werven met bijbehorende acties) voor de hervorming van de jeugdhulp die in het regeerakkoord wordt vooropgesteld.

Op 4 november 2025 organiseerde de raad een gedachtewisseling over de conceptnota met de heer Jan Bots en mevrouw Liesbet Polspoel, raadgevers van minister Gennez.

De raad betreurt dat hij niet om advies gevraagd werd naar aanleiding van de opmaak van de conceptnota en neemt via voorliggend advies het initiatief om alsnog vragen en bedenkingen bij de conceptnota te formuleren. De raad meent dat een aantal zaken kunnen worden meegenomen in het verdere traject ter uitvoering van deze conceptnota.

1. Algemene appreciatie

De raad is tevreden dat de langverwachte conceptnota jeugdhulp is neergelegd zodat er nu echt aan de slag kan worden gegaan. Het is goed dat een aantal van de beleidsvoornemens uit het Regeerakkoord in dit plan verder uitgewerkt worden. De raad leest in de voorstellen een aantal goede, toekomstgerichte keuzes en is ook tevreden dat het plan aanstuurt verduurzaming van wat goed loopt. De bijkomende middelen die in de jeugdhulp zullen geïnvesteerd worden, moeten de sector wat zuurstof kunnen geven.

Toch maakt deze conceptnota onvoldoende duidelijk waar de regelgever nu echt voor gaat. Dat is jammer voor een sector onder druk die nood heeft aan een helder toekomstperspectief.

Algemene visie op de toekomst van de jeugdhulp

De raad verwacht van een conceptnota over jeugdhulp dat ze een algemene visie op de toekomst van de jeugdhulp schetst. De titel van voorliggende nota bevat wel een aantal belangrijke principes: transparant, toegankelijk, proactief en geïntegreerd, maar ze worden in de nota niet omschreven of toegelicht. Dat is een gemis want het is net in het uitklaren van de betekenis van deze woorden dat een visie helder wordt en het debat hierover kan plaatsvinden. Ook de drie principes die in de situering worden genoemd om het plan te 'ruggensteunen', worden weinig tot niet omschreven. Deze conceptnota benoemt daarnaast 8 werven die telkens een aantal acties

bevatten. Deze werven overlappen elkaar inhoudelijk, de titels dekken niet altijd de lading en de acties bestaan uit veel losse initiatieven zonder expliciete samenhang of richtinggevend kader.

De raad betreurt daarbij ook dat bij het lanceren van de conceptnota slecht enkele elementen in de media werden belicht en dat de gelegenheid niet benut is om de sector in zijn geheel perspectief te bieden.

EU-kindgarantie als grondslag voor de jeugdhulp

De raad meent dat een plan voor de jeugdhulp binnen het beleidskader van de EU-kindgarantie moeten worden geplaatst. Sociale rechten en de effectieve toegang tot basisvoorzieningen vormen immers de grondslag voor een goed werkende jeugdhulp. De raad sluit zich hier ook aan bij de oproep van het Kinderrechtencommissariaat: de overheid moet haar verantwoordelijkheid nemen voor een stevig kader – genoeg mensen, tijd en middelen en kindvriendelijke infrastructuur – zodat kinderrechten werkelijkheid worden in het leven van elk kind¹.

Brede omgevingsanalyse

De raad mist een bredere omgevingsanalyse in deze conceptnota. Deze moet licht werpen op een aantal de cruciale vraagstukken van een sector in crisis.

Wat is de context waarin we vandaag aan de slag gaan? Kinderen en jongeren ontwikkelen zich binnen een sociaal-maatschappelijk systeem. Wat is de staat van dat systeem? Wat zijn de problemen die kinderen, jongeren en gezinnen daarin vandaag ondervinden? Welke antwoorden hebben we vandaag als samenleving? Wat doen we goed, waar schieten we tekort? Wat is de staat van het huidige aanbod ook in relatie tot andere domeinen (GGZ, VAPH,...) en, met onder meer de acute problematiek van de nijpende personeelstekorten in de jeugdhulp?

Aandacht voor professionals op het terrein

Het is duidelijk dat terwijl de vraag complexer wordt, het onder de huidige omstandigheden van nijpende personeelstekorten het geen eenvoudige opdracht zal zijn om de voorstellen in de conceptnota te realiseren. Voldoende en voldoende geschoolde professionals in de jeugdhulpsector aantrekken én behouden, blijft een heikel punt. Deze conceptnota besteedt er verrassend genoeg geen aandacht aan.

De raad benadrukt dat een hervorming van de jeugdhulp enkel kans op slagen heeft als er ook in het vertrouwen en de ondersteuning van medewerkers wordt geïnvesteerd. Professionals in de jeugdhulp ervaren vandaag een hoge planlast en een toenemende complexiteit van regelgeving. Er moet in de uitwerking van het plan aandacht gaan naar maatregelen om de administratieve

¹ Jaarverslag KRC, [Rechten op de drempel](#), 20 november 2025

druk te verminderen en het mentaal welzijn van het personeel te versterken. Ook bijkomende ondersteuning (opleiding en vorming) is nodig om het werk werkbaar te houden.

Een globale visie op de jeugdhulp van morgen moet ook het arbeidskrachtenbeleid meenemen. De raad beveelt daarom aan om er een specifieke (negende) werf aan te wijden.

Koppeling naar andere sectoren en beleidsdomeinen

De raad merkt ook op dat deze nota is erg sectoraal is opgevat. De sector van de jeugdhulp bevindt zich echter niet in een vacuüm. Kinderen en jongeren groeien op in een brede leefomgeving waarin onderwijs, welzijn, vrije tijd, geestelijke gezondheidszorg en ook het VAPH elk een belangrijke rol spelen. Daarom kan er enkel in samenwerking met andere sectoren en beleidsdomeinen echt gewerkt worden aan een omgeving waar elk kind en elke jongere zich veilig en ondersteund voelt. Een sterk plan moet inzetten op samenwerking en afstemming tussen al deze actoren. Het is jammer dat deze bruggen onvoldoende worden gelegd in de conceptnota.

- De raad mist de link naar het decreet over de organisatie van het geïntegreerd jeugdhulp- en gezinsbeleid (vroeg&nabij) dat vorm geeft aan de toekomst van de dienst- en hulpverlening aan kinderen, jongeren en gezinnen. Hoe verhoudt deze conceptnota zich tot de visie die in dit decreet over de sectoren heen werd ontwikkeld?
- Op 5 mei 2025 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota geïntegreerde zorg en ondersteuning (GIZO) goed. Met die nota wil de Vlaamse Regering een richtinggevend kader bieden voor de verdere ontwikkeling van GIZO in Vlaanderen. Ze vertrekt vanuit de ambitie om zorg en ondersteuning persoonsgericht, intersectoraal en nabij te organiseren, met bijzondere aandacht voor samenwerking over sectoren en bestuursniveaus heen. Het lijkt de raad nodig om de hervormingen in de jeugdhulp ook expliciet binnen dit gemeenschappelijke GIZO-kader te plaatsen.
- Wat de koppeling met andere beleidsdomeinen betreft, is onderwijs absoluut cruciaal. De raad is tevreden dat er op advies van de opvolggroep ook een achtste werf rond onderwijs aan de conceptnota werd toegevoegd. Toch moet ook de koppeling met andere beleidsdomeinen (jeugd, werk, wonen, GGZ...) worden gemaakt.

Participatie van kinderen, jongeren en gezinnen

De nota geeft aan dat *'ervoor wordt gezorgd dat het kind bij alle veranderingen centraal blijft staan'*. De raad onderschrijft het belang hiervan en wijst erop dat het daarbij ook essentieel is om te luisteren naar de ervaringen van kinderen en jongeren, wat ze nodig hebben, wat ze belangrijk vinden en hoe ouders daarbij betrokken worden. In deze conceptnota wordt niet duidelijk aangegeven hoe participatie van kinderen, jongeren en ouders vorm zal krijgen.

Uitstroom uit de jeugdhulp

De raad mist in het plan aandacht voor de uitstroom uit de jeugdhulp. Niet enkel leeftijdsgebonden (18+, 25+) maar in het geheel van trajecten die daarnaartoe werken en de drempels die daar bestaan. Extra plaatsen bijmaken is niet de ultieme oplossing. Een brede en lange termijn visie op de instroom én de uitstroom van de Jeugdhulp sector is de basis om te werken met de kinderen,

jongeren en gezinnen. Preventie, toeleiding, trajectbegeleiding en nazorg verdienen hierin hun plaats. Nazorg mag meer aandacht krijgen².

De raad gaf in zijn advies over het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) op 4 september 2025 al aan dat het belang van extra aandacht voor transities, zeker voor jongeren uit doelgroepen (cfr. jeugdhulp), moeilijk onderschat kan worden. In het JKP wordt hieraan terecht veel aandacht besteed in het prioriteitenplan 'De weg naar volwassenheid'. De raad is van mening dat dit in een beleidsplan over jeugdhulp dezelfde aandacht verdient.

Cijfermatige en budgettaire opbouw van het plan

De nood aan voldoende structurele investeringen in de jeugdhulpsector is groot. Het voorziene budget van 120 miljoen euro is erg belangrijk om de sector zuurstof te geven maar de grote vraag blijft of het genoeg zal zijn om de ambities van de acht werven waar te maken.

De raad stelt vast dat in de conceptnota geen enkele budgettabel werd opgenomen. Het is voor de raad onmogelijk een inschatting te maken hoe de budgetten verdeeld zullen worden over de 8 werven en hun acties.

De raad vraagt om duidelijkheid te scheppen over de verdeling van het voorziene budget over de verschillende acties en over de tijd. Pas na duidelijkheid over de budgetten en de verdeling ervan kan de raad inschatten hoe de prioriteiten werkelijk gesteld worden.

2. De acht werven

2.1 Preventief jeugdhulpbeleid

Acties conceptnota

- Bijsturing Huizen van het Kind
- Regelgevende verankering en uitbreiding OverKop-huizen
- Uitbreiding (vroeg)diagnostisch aanbod uit

De raad waardeert de keuze om in te zetten op de versterking en uitbreiding van deze drie belangrijke vormen van preventief aanbod. Toch is dit een zeer beperkte en selectieve lezing van wat een preventief jeugdhulpbeleid kan inhouden. De titel van de werf wekt bredere verwachtingen. Een globale visie op een preventief jeugdhulpbeleid ontbreekt.

² Voorbeeld: [Hoe kan nazorg vanuit de contextbegeleiding die DC Jan Rap, binnen de Waaburg, biedt vormgegeven worden? | Scriptiebank](#)

De nota stelt wel dat een krachtig preventiebeleid ervoor zorgt dat ontwikkelings- en welzijnsproblemen tijdig worden gesignaleerd en aangepakt. Zo wil men de escalatie van problemen voorkomen.

De raad bevestigt dat meer inzetten op preventie zal helpen om de instroom in de jeugdhulp te verminderen, maar het is een verarming om preventie enkel vanuit dit perspectief te benaderen. De preventieve gezinsondersteuning beoogt in de eerste plaats bij te dragen aan het creëren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor kinderen en jongeren door kinderen, jongeren en gezinnen te ondersteunen en kansen te geven. Dat gebeurt door meerwaarde te bieden aan gezinnen en door op basis van wederzijds vertrouwen een samenwerking met ouders aan te gaan. Dat moet de echte premisse zijn voor preventief werken. De meeste gezinnen die op de preventieve gezinsondersteuning beroep doen, zullen immers nooit met jeugdhulp in aanraking komen.

Laagdrempelige netwerkorganisaties

De raad vraagt om het profiel van de Huizen van het Kind en Overkop als netwerkorganisaties verder te verduidelijken. Is het de ambitie om het volledige aanbod van preventieve gezinsondersteuning in te kantelen in de Huizen van het Kind? Worden de OverKopnetwerken als een soort 'welzijns'-Huizen voor jongeren' gezien? Als dat de bedoeling is, rijst ook de vraag of ze er klaar voor zijn. Ook de lokale besturen, die in vele gevallen de trekker zijn van de Huizen van het Kind, zullen hiervoor moeten toegerust worden.

• Huizen van het Kind

De raad merkt op dat er nood is aan een Vlaams kader met een consistente, lange termijn visie voor de Huizen van het Kind. Dat Vlaamse kader kan houvast geven aan lokale besturen om hun gezinsbeleid lokaal vorm te geven. Het huidige gebrek aan consistent beleid op lange termijn leidt tot zeer veel frustratie bij de initiatiefnemers, maar is vooral voor gezinnen nefast omdat zo geen continuïteit in zorg en ondersteuning kan gegarandeerd worden³.

De raad vraagt om de randvoorwaarden voor de Huizen van het Kind verder uit te werken. Zo is het bijvoorbeeld niet duidelijk :

- welke incentives er zijn voor organisaties als CLB, CAW, jeugdwerkorganisaties... om lokale partners te worden?
- of elk Huis van het Kind (ook die in kleine gemeenten) de mogelijkheid zal hebben om zich autonoom te ontwikkelen?
- hoe er, ook op Vlaams niveau, over beleidsdomeinen heen zal worden nagedacht en samengewerkt? (o.a. met onderwijs)
- hoe de middelen die voor preventie worden bestemd, zullen worden besteed?

³ Voorbeelden van gebrek aan consistentie : Taalondersteuning plots een nieuwe focus voor de Huizen van het Kind; de projecten gezinscoaches die stilaan beginnen te renderen, worden weer stopgezet.

De raad meent dat de samenwerking tussen de vele initiatieven die er op het vlak van preventie bestaan binnen de PG(J)O sector moet versterkt worden. Het is tegelijk belangrijk om een gedifferentieerd preventiebeleid te behouden waarin ruimte is voor o.a. laagdrempelige buurtinitiatieven, vrijwilligerswerk en outreach. De laagdrempeligheid van de Huizen van het Kind mag niet in gevaar komen door ze te overbelasten met opdrachten die het preventieve veld moeten dragen.

- **Overkopnetwerken**

Ook voor de Overkopnetwerken moet een duidelijk Vlaams kader worden uitgewerkt. Er ontbreekt een visie over wat een Overkopnetwerken wel of niet kunnen of moeten doen.

Overkopnetwerken dreigen een containerbegrip te worden waar alle zorgen rond de mentale weerbaarheid van jongeren worden samengebracht. De raad vraagt om de netwerkfunctie en de zeer laagdrempelige opdracht die de Overkopnetwerken op dit moment hebben, te bewaken en te versterken. Naast een laagdrempelige plek voor jongeren zelf zou een overkopnetwerk ook een opdracht moeten krijgen naar andere plekken waar jongeren al vertoeven. Dit zou dan best vertaald worden in ondersteuning voor begeleiders van de 0^e lijn in de vrije tijd. Het gaat dan over deskundigheidsbevordering en consult. Tegelijk mag de versterking van Overkopnetwerken niet ten koste gaan van bestaande psycho-educatieve of vroeginterventie-projecten.

De raad roept tenslotte op de (nieuwe) Overkopnetwerken effectief te realiseren waar ze het meest nodig zijn. Daarbij moeten transparante en weloverwogen parameters worden gebruikt.

2.2 Gezinsgerichte jeugdhulp

Acties conceptnota

- We organiseren Netwerken laagdrempelige hulpverlening met concrete opdrachten en taakstelling
- Versterking aanbod gezinsverblijf
- Versterking pleegzorg
- Versterking en uitbreiding van gezinshuizen
- Versterking en optimalisering contextgerichte begeleiding en residentiële jeugdhulp
- Versterking van ondersteuning van jongvolwassenen
- We optimaliseren het huidige Brusselse jeugdhulpaanbod in spreiding, kwaliteit en organisatorische randvoorwaarden

De raad is tevreden met de aandacht voor het versterken van verschillende vormen van gezinsgerichte jeugdhulp. Dit is een juiste pedagogische weg voor kinderen en jongeren en hun context in moeilijke situaties. De raad roept op dit vanuit een ecologische benadering te doen waarbij een gezin op verschillende levensdomeinen ondersteund wordt.

Netwerken laagdrempelige hulpverlening

De conceptnota blijft onduidelijk over de nieuwe “netwerken laagdrempelige hulpverlening” en hun rol hierin. Ook hier wordt de achterliggende visie niet geschetst. De raad vraagt om de doelstelling en positionering van de “netwerken laagdrempelige hulpverlening” te verduidelijken.

Als het de bedoeling is om de ondersteuning op verschillende levensdomeinen binnen de netwerken laagdrempelige hulp op te nemen, dan is dat de juiste weg vooruit. Maar het is onduidelijk hoe deze geïntegreerde samenwerking vanuit een ecologische benadering zal worden gerealiseerd en hoe zo een transitie zal worden ondersteund. De noodzaak van een nieuw netwerk moet ook worden afgewogen tegen bestaande samenwerkingsverbanden binnen integrale jeugdhulp (zoals IROJ's, regionale netwerken geestelijke gezondheidszorg, CLB's, Huizen van het Kind, netwerken Overkop).

Intersectorale samenwerking moet centraal blijven staan en nieuwe bureaucratische lagen moeten worden vermeden. Om de lokale netwerken goed te laten samenwerken is het ook noodzakelijk dat de bovenbouw (Opgroeien, VAPH, Departement Zorg, FOD Volksgezondheid en POD Maatschappelijke Integratie) goed op elkaar is afgestemd en dat de samenwerking en afstemming met andere (beleids)domeinen zoals justitie en handhaving, onderwijs, GGZ, jeugdwerk, sport, binnenlands bestuur wordt verzekerd. De raad roept op om het overzicht te bewaren en te streven naar netwerken die elkaar aanvullen en die voor iedereen helder aanvoelen.

Programmatie

In deze werf wordt ook naar een programmatie verwezen. De bedoeling van de programmatie-oefening is om het aanbod per regio in kaart te brengen en de hiaten in te vullen. De raad merkt op dat dergelijke programmatie-oefening breder moet gaan dan enkel de sector jeugdhulp. Soms is er bijvoorbeeld in een regio niet het nodige psychiatrische aanbod aanwezig waar men naar zou moeten kunnen doorverwijzen. Of er zijn op de wachtlijst veel vragen naar ondersteuning voor een handicap, maar er is geen MFC in de buurt. De raad ziet diverse mogelijkheden voor programmatie waaronder ook het geven van de verantwoordelijkheid aan een bepaalde regio die gezamenlijk verantwoordelijk is voor de noden in de jeugdhulp. De aanbieders regelen gezamenlijk het noodzakelijke aanbod en stemmen vraag en aanbod onderling af.

2.3 Verontrusting & kindermishandeling

Acties conceptnota

- Uitbreiding toepassingsgebied jeugdhulp naar het ongeboren kind en aanstaande ouders.
- Evolueren naar één gemandateerde voorziening.
- Ontwikkelen meldcode kindermishandeling.
- Ontwikkeling en implementatie van een gecoördineerde aanpak voor complexe scheidingen.
- Stroomlijnen en concretiseren van opdrachten van de vertrouwenscentra kindermishandeling.

- Versterking van mogelijkheden door middel van een gevalideerd kader tot casusoverleg tussen relevante instanties.

Uitbreiding toepassingsgebied jeugdhulp naar het ongeborn kind en de aanstaande ouders.

De raad benadrukt dat het debat over de uitbreiding van het toepassingsgebied naar het ongeborn kind en aanstaande ouders zorgvuldig en participatief moet worden gevoerd.

De raad erkent het fundamentele belang dat elk kind in veilige en gezonde omstandigheden moet opgroeien, maar vraagt om een evenwichtige uitwerking van de maatregel. De raad wijst erop dat de (mensen)rechten en de fysieke en psychische integriteit van de zwangere persoon niet in het gedrang mogen komen. De raad verwijst ook naar artikel 8 van het Europese verdrag van de rechten van de Mens waarin het recht op eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven is vervat.

Het is in de eerste plaats nodig om het debat te voeren over de manier waarop aanstaande ouders en het ongeborn kind best ondersteund kunnen worden. De voorstellen doen vermoeden dat er te snel naar een verplichtende vorm van zorg zal worden overgestapt. De praktijk leert dat dit niet bijdraagt aan het welzijn van het kind en de context. De focus van hulpverlening moet liggen op ondersteuning en vrijwilligheid. Daarbij is een bijzondere rol weggelegd voor aanklappende motiverende hulpverlening. Gerechtelijke maatregelen ten aanzien van een meerderjarige zwangere persoon lijken de raad geen goede keuze, wetende dat er op dit moment voor de noden van deze personen geen gepaste hulpverlening beschikbaar is.

Evolueren naar één gemandateerde voorziening

De evolutie naar één gemandateerde voorziening moet een zorgzaam proces zijn. De raad erkent dat een goede samenwerking tussen Vertrouwenscentra Kindermishandeling en Ondersteuningscentra Jeugdzorg gezinnen ten goede komt, maar vraagt dat het traject naar één gemandateerde voorziening transparant en gefaseerd verloopt, met garanties voor continuïteit van expertise binnen de Vertrouwenscentra Kindermishandeling.

Ontwikkelen meldcode kindermishandeling.

De raad vindt het goed dat er wordt gewerkt aan betere afspraken rond detectie en informatiedeling maar is bezorgd over de meldcode kindermishandeling als antwoord op dit vraagstuk.

• Werken aan een kader voor detectie en informatiedeling

Detectie- en informatiemechanismen moet binnen een duidelijk en ethisch verantwoord kader worden uitgewerkt. Het belang van het kind en de vertrouwensrelatie zijn daarbij leidende principes. De vragen wie welke rol heeft en wat je van wie mag verwachten vragen om een heel fundamentele discussie. Het debat hierover moet resulteren in duidelijke principes en de juiste ondersteuning om ze waar te maken. Om tot goede afspraken en een duidelijk kader te komen dat voldoende draagvlak heeft, is het noodzakelijk om alle betrokken actoren – waaronder hulpverleners, vertrouwenscentra, koepels, vrijwilligersorganisaties, én kinderen, jongeren en gezinnen – te betrekken bij het ontwerp en de implementatie ervan.

De raad leest dat er voor een 'signaalfunctie' van een brede basis - alle professionals en hulpverleners - wordt vertrokken. Er wordt ook naar vrijwilligers verwezen om zaken te signaleren. Minstens volgende vragen moeten daarbij in het debat worden beantwoord:

- Wat is het DNA van de hulpverlener? Welke visie op hulpverlening is leidend?
- Wat begrijpt men onder gedeeld beroepsgeheim?
- De conceptnota schetst het toekomstbeeld van de jeugdhulp in brede zin, gaande van de consultatiebureaus tot jeugdrechter. Bij wie mag het verhaal van het kind, de jongere of het gezin wel of niet terecht komen?
- Wat kan er wel en wat kan er niet verwacht worden van de verschillende betrokkenen? Mag je van alle professionals hetzelfde verwachten? Wie heeft welke rol? Gaat het ook over professionals in belendende sectoren (vb. thuiszorg)?
- Wat is de positie en het eigenaarschap van het kind, de jongere, de ouders of het gezin? Waar geeft een kind, jongeren, of gezin zijn toestemming voor? In hoeverre blijven ze eigenaar van hun eigen verhaal?
- Wat mag je van vrijwilligers verwachten (en wat niet)? Over welke groepen van vrijwilligers gaat het? Welke gevolgen heeft dat voor heel de dynamiek van het vrijwilligerswerk (bv. speelse van de jeugdbeweging) en voor belasting van de (soms heel jonge) vrijwilligers?

- **Meldcode**

De raad is bezorgd over het voornemen om een meldcode te ontwikkelen en vraagt dat de minister snel verduidelijkt hoe hieraan gewerkt zal worden: Wie wordt erbij betrokken? Wat moet het resultaat zijn? Wat is de tijdlijn? Op wie zal het van toepassing zijn?

Er moet worden vermeden dat dit leidt tot een cultuur van wantrouwen. Het instrument moet zo ontwikkeld worden dat het kan bijdragen aan verantwoorde informatie-uitwisseling binnen het beroepsgeheim. De raad wijst erop dat er al een kader bestaat rond beroepsgeheim en meent dat het voorzien in voldoende en toegankelijke opleiding voor professionals inzake het gedeeld beroepsgeheim ook een effectief instrument is om handelingsverlegenheid te vermijden. Opleiding zorgt immers voor blijvende aandacht voor de juiste afwegingen om informatie al dan niet te delen. De raad vraagt om bij het ontwikkelen van een meldcode ook de geleerde lessen uit internationale ervaringen mee te nemen.

De raad wijst erop dat de voorgestelde meldcode enkel tot een goed resultaat kan leiden als ze gedragen wordt door het werkveld, de transparantie rond het informatiedelingsproces verhoogt en niet louter een administratieve verplichting wordt.

Ontwikkeling en implementatie van een gecoördineerde aanpak voor complexe scheidingen

De raad vindt het positief dat deze actie werd opgenomen.

Versterking van mogelijkheden door middel van een gevalideerd kader tot casusoverleg tussen relevante instanties.

De raad merkt op dat casusoverleg kan helpen in complexe situaties, maar dat het niet het ultieme middel is om de kwaliteit van hulpverlening te verbeteren. Hulpverleners hebben in crisis-situaties vaak geen ruimte in hun procedures noch de fysieke mogelijkheden om problemen goed aan te pakken (vb. (veilige) huisvesting voorzien).

2.4 Crisisjeugdhulp

Acties conceptnota

- We versterken de crisisjeugdhulp.

De raad steunt de ambitie om terug te gaan naar de essentie van crisishulpverlening. De raad benadrukt evenwel dat alternatieve vormen van opvang en begeleiding moeten voorzien worden vóór de afbouw van bestaande structuren. Ook in pleegzorg zien we dat veel crisispleegzorggezinnen evolueren naar permanente pleegzorggezinnen omdat er onvoldoende doorstroom mogelijk is naar het residentiële aanbod.

Vanuit de evaluatie van het vorige crisis- en investeringsplan kan zeker verder gewerkt worden. De raad vraagt om de programmatie van crisisnetwerken en de wijze waarop blinde vlekken regionaal zullen worden aangepakt snel te verduidelijken. De raad vraagt ook transparantie over de middelen voor crisisnetwerken en de duurzame verankering van vrijwillige inzet binnen de crisiswerking alsook hoe deze crisisnetwerken zich verhouden ten aanzien van het GGZ-crisis- en urgentie-aanbod.

2.5 Complexe jeugdhulptrajecten

Acties conceptnota

- We bouwen de bestaande hulpprogramma's geblokkeerde ontwikkelingstrajecten verder uit, met inbegrip van stroomlijning, financiering, toeleiding.
- We heroriënteren de time-outwerking vanuit de gemeenschapsinstellingen naar de jeugdhulp.
- We evalueren de samenwerking, capaciteit en outreach van de GGZ.
- We bouwen een high care high risk- werking (HCHR) uit.
- We versterken veilige (gesloten) opvang voor VOS jongeren met ernstige psychische/ge-dragsproblemen

We heroriënteren de time-outwerking vanuit de gemeenschapsinstellingen naar de jeugdhulp

Het is belangrijk dat er wordt gekeken naar alternatieven voor timeout in de Gemeenschapsinstellingen, die tegemoet komen aan de noden van jongeren en de complexe trajecten die ze

lopen. Het is goed dat een alternatief zal ingebed worden in de jeugdhulp zelf. De raad is vooral bezorgd over de krappe timing van deze heroriëntering. De time-outwerking zal niet meer mogelijk zijn vanaf januari 2026. De raad vraagt dat de afbouw van de time-outwerking binnen de gemeenschapsinstellingen gefaseerd gebeurt en pas nadat volwaardige alternatieven operationeel zijn.

We bouwen een high care high risk- werking (HCHR) uit.

De raad ondersteunt de idee om bepaalde complexe problematieken die een antwoord in de hulpverlening nodig hebben, niet meer in de Gemeenschapsinstellingen op te vangen.

High Care High Risk is echter nog zeer onduidelijk. Voor welke doelgroep is het bestemd en hoe verhoudt zich dat tot andere beveiligde setting zoals veilig verblijf, GES+ en Forensische psychiatrische K-dienst?

De raad meent dat er nood is aan een brede oefening om in beeld te brengen wat de noden zijn inzake hulpverlening in geslotenheid. Er is ook nood aan een concrete doelstelling om voldoende (geïntegreerd en afgestemd) behandel/begeleidingsaanbod te voorzien om te voorkomen dat crisis, time out en beschermende observatiemaatregelen (vroegere gedwongen opname in de GGZ) nodig zijn (voldoende ambulant en kortdurend residentieel). Geslotenheid moet immers steeds de laatste maatregel zijn wanneer geen alternatieven meer mogelijk zijn.

2.6 Jeugddelinquentie

Acties conceptnota

- Overheveling bevoegdheid Jeugddelinquentie naar agentschap Justitie en Handhaving

De raad vraagt garanties dat de continuïteit van de hulpverlening behouden blijft, in het bijzonder voor de delict gerichte contextbegeleiding die bij het agentschap Opgroeien blijft.

Om de pedagogische kwaliteit en de rechten van jongeren binnen gemeenschapsinstellingen duurzaam te versterken, adviseert de raad tevens om decretaal te verankeren dat elke gemeenschapsinstelling beschikt over een erkende verbindingsfiguur met een duidelijk mandaat om de verbinding te maken tussen hulpverlening en de context van gesloten opvang. Daarnaast is het essentieel dat jongeren structureel inspraak krijgen in hun traject en leefomgeving – via onder meer cliëntenraden, vertrouwenspersonen of onafhankelijke ombudswerking – zodat hun ervaringen en noden daadwerkelijk richting geven aan het beleid en de dagelijkse werking. Om dit te verzekeren is het eveneens nodig dat aan een aantal randvoorwaarden is voldaan, zoals actieve informatie aan jongeren over het recht op een vertrouwenspersoon en de verzekering van de onafhankelijke werking van ombudsfuncties. Ook de onafhankelijkheid en vertrouwelijke werking van het externe toezicht door de Commissie van Toezicht op de Jeugdinstanties (CTJI) moet gegarandeerd worden. De raad vraagt ook om de pedagogische doelstellingen expliciet op te nemen binnen het mandaat van de justitie en handhaving, bijvoorbeeld via een bindende visie gebaseerd op kinderrechten, zodat het perspectief op ontwikkeling en rehabilitatie centraal blijft

staan in elke maatregel. Het is ook aan de minister van Welzijn om toezicht te houden op de maatregelen die genomen worden richting jongeren die delicten plegen, mede als de organisatie van de gemeenschapsinstellingen. De raad vraagt naar de stand van zaken van het samenwerkingsprotocol.

De raad vraagt tenslotte dat de overheveling van bevoegdheden naar het Agentschap Justitie en Handhaving gepaard gaat met een grondige impactanalyse over personeelsstatuut, cao's, VIPA-regelgeving en werkgeverschap. De raad stelt zich de vraag of 1/1/26 een haalbare datum om de overheveling op een goede manier te realiseren.

2.7 Organisatorische hervormingen

Acties conceptnota

- We herzien en optimaliseren het erkennings- en financieringskader en de modulering van het jeugdhulpaanbod.
- We stroomlijnen de informatie- en gegevensdeling binnen de jeugdhulp en met andere partners.
- We vereenvoudigen de processen van de integrale jeugdhulp met een vernieuwd organisatie-model van de ondersteuningscentra jeugdzorg, sociale diensten jeugdrechtbank, ondersteuning, continuïteit en toegang IROJ.
- We voeren een transparant en efficiënt beleid voor de spreiding, instroom en inzet van de capaciteit van het jeugdhulpaanbod

De raad merkt op dat achter deze acties moeilijk werk schuilgaat (nieuw erkennings- en financieringssysteem, nieuwe processen van de toegangspoort, ...) dat wordt gekoppeld aan zeer krappe timing. Er zal ook afgestemd moeten worden met de andere sectoren van de integrale jeugdhulp, o.a. met de Multifunctionele Centra,...

We herzien en optimaliseren het erkennings- en financieringskader en de modulering van het jeugdhulpaanbod.

De raad leest hier dat *het de ambitie is van de minister om ervoor te zorgen dat de regelgeving bijdraagt tot een transparant en efficiënt jeugdhulpsysteem dat kinderen, jongeren en gezinnen centraal zet en ook aanmelders en jeugdhulp aanbieders ondersteunt. Daarbij zullen onder meer 'zoveel mogelijk de administratieve lasten worden verminderd'.*

De raad benadrukt dat de hervorming van de jeugdhulp enkel kans op slagen heeft als er ook geïnvesteerd wordt in de ondersteuning van hulpverleners en in het vertrouwen in hun professionaliteit. Professionals ervaren vandaag inderdaad een hoge planlast. De complexiteit van regelgeving neemt steeds toe. De raad vraagt daarom dat in de verdere uitwerking expliciet maatregelen worden voorzien die administratieve druk verminderen en het mentaal welzijn van personeel versterken. De raad verwijst naar de 'algemene appreciatie, hoofdstuk 1 en merkt op dat de nood aan 'voldoende en voldoende geschoold personeel' groot is bij alle actoren die betrokken zijn bij de jeugdhulp.

We voeren een transparant en efficiënt beleid voor de spreiding, instroom en inzet van de capaciteit van het jeugdhulpaanbod

Er wordt een oefening opgestart om een capaciteitsbeheersingssysteem uit te werken. Die oefening wil de lege plaatsen in beeld brengen. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor het verhaal achter die lege plaatsen. Waarom is een plaats leeg? Bijvoorbeeld: soms is een zogenaamde 'lege' plaats al toegekend aan een jongere waarvoor nog procedures lopen (trage procedures).

Een capaciteitsbeheersingssysteem is zinvol maar mag niet louter administratief wordt opgevat. Het systeem moet rekening houden met de context van elke hulpvraag, zoals procedures, wachttijden en matchingproblemen. De raad benadrukt dat het beheren van de capaciteit mensenwerk is en blijft. Elke hulpvraag verdient een gepast antwoord waarbij vertrouwen, aandacht en een trauma-sensitieve benadering zowel aan de kant van de zorgvragers als aan de kant van de zorgaanbieders in de jeugdhulp leidend moeten zijn.

- De raad vraagt om een capaciteitsbeheersingssysteem uit te werken dat ook de context meeneemt en dus voldoende genuanceerd in beeld brengt wat de huidige stand van zaken is. Daarbij kunnen procedures worden uitgewerkt die toelaten om te beoordelen of een opname geaccepteerd of geweigerd kan worden zonder een radicale 'opnameplicht' in te voeren.
- De raad vraagt dat het capaciteitsbeheersingssysteem wordt ontwikkeld als beleidsinstrument en niet als financieringshefboom. Wanneer financiële sturing gekoppeld wordt aan bezettingsgraden, dreigt dit te leiden tot "cherry picking" en uitsluiting van jongeren met zwaardere problematiek.
- De raad benadrukt dat de timing voor de hervorming van erkenning, financiering en toegang zeer ambitieus is en vraagt om gefaseerde invoering met voldoende overlegmomenten met de sector.

2.8 Samenwerking met onderwijs

Acties conceptnota

- We garanderen in co-creatie met de onderwijs partners een kwaliteitsvol onderwijsaanbod voor kinderen en jongeren in de residentiële jeugdhulp

De raad is tevreden dat de samenwerking met onderwijs als een belangrijk onderdeel van een jeugdhulpplan wordt gezien. De werf wordt hier wel beperkt tot het onderwijsaanbod voor kinderen en jongeren in de jeugdhulp. De raad meent dat dit verbreed kan worden.

- Onderwijs vervult ook een cruciale rol in preventie, vroegdetectie en doorstroom. Ooit was er sprake van het concept 'Brede School' mogelijk kan hier inspiratie worden gevonden?
- Daarnaast kan bij deze werf ook aandacht gaan naar opleiding, ondersteuning en professionalisering van hulpverleners en van leerkrachten die met kwetsbare jongeren werken. Het is belangrijk om een duidelijk beeld te hebben van de profielen die we nodig hebben om kwalitatieve jeugdhulp te bieden.

De raad meent dat er een structurele link tussen onderwijs en welzijn nodig is. De CLB's hebben daarin vandaag al een draaischijffunctie. Onderwijsactoren (zoals CLB's en onderwijskoepels) zijn momenteel onvoldoende betrokken bij de hervorming van de jeugdhulp. De raad vraagt om hiervoor een structureel overlegplatform te organiseren.

De raad stelt tenslotte ook vast dat er in de conceptnota geen concrete acties zijn die recht op vrije tijd van jongeren waarborgen. De raad had hier meer verwacht en bepleit dat dit nog via verschillende acties wordt opgenomen in de uitrol van het plan. In wetgeving zitten er al een aantal garanties (zowel in decreet rechtspositie minderjarigen als in het decreet integrale jeugdhulp) maar - zoals ook de kinderrechtencommissaris aangeeft - er is een grote kloof tussen wet en werkelijkheid. Hiervoor zijn dus extra initiatieven nodig.

3. Participatief traject

De raad vraagt dat de verdere uitwerking van de acht werven gebeurt via een transparant en structureel participatieproces met duidelijke rolverdeling en terugkoppeling naar het werkveld. Door het middenveld en de sociale partners te betrekken, zal het draagvlak voor verandering in de sector vergroten.

De raad is ten slotte van mening dat de voorgestelde acties in de verschillende werven de benodigde tijd verdienen om te kunnen komen tot een gedragen verandering. De raad roept de minister op om bij acties aan voldoende draagvlak te werken. In dat licht is het beter om, waar het niet dringende knelpunten betreft, de vooropgestelde timing niet al te strikt te hanteren.